

Bijlage 10 Signalering van kindermishandeling door het onderwijs

Contacten tussen JGZ en scholen

Van oudsher bestaat in veel (met name grotere) gemeenten gestructureerd overleg tussen JGZ (GGD, schoolarts) en scholen naar aanleiding van het reguliere onderzoek van kinderen (zie paragraaf 4.4). Ook bij incidenteel voorkomende problemen in de sociaal-emotionele ontwikkeling van leerlingen is een deel van de scholen gewend daarover contact met de JGZ op te nemen. Naast deze bilaterale contacten stimuleert de overheid sinds 2004 het tot stand komen van zogenaamde 'Zorg- en adviesteams' (ZAT's) of 'zorgplatforms'. Deze (schooloverstijgende) teams moeten gezamenlijk een landelijk dekkend zorgnetwerk voor het primair en secundair onderwijs gaan vormen. In 2007 zou dit netwerk gereed moeten zijn. Het zorgnetwerk is een van de doelen van Operatie Jong, een beleidsplan van zes ministeries, te weten VWS, OCW, Justitie, SZW, BZK en VROM (zie paragraaf 6.3).

De meeste Zorg- en adviesteams bespreken leerlingen met problemen in hun sociaal-emotionele ontwikkeling, maar in het basisonderwijs komen ook leerlingen met leerproblemen aan bod. De teams komen op ruim de helft van de scholen maandelijks bij elkaar, behalve in het basisonderwijs, waar dit voor een derde van de scholen geldt. De besprekingen vinden gewoonlijk plaats op basis van schriftelijke informatie, volgens een vast format geordend. Over de feitelijke effectiviteit van de teams is nog niets bekend.

Interne organisatie op scholen

De kwaliteit van de interne leerlingbegeleiding is bepalend of de school adequaat reageert op signalen van kindermishandeling en huiselijk geweld. In het primair onderwijs is de sociaal-emotionele begeleiding van leerlingen van oudsher een van de taken van de klassenleraar. Het voortgezet onderwijs kent al sinds decennia mentoren en (gedeeltelijk) voor deze taak (van onderwijstaken) vrijgestelde leerlingbegeleiders. Door het groeiende besef dat veel leerproblemen (mede) veroorzaakt worden door sociaal-emotionele problemen heeft de verbetering van de kwaliteit van de (sociaal-emotionele) begeleiding van leerlingen veel aandacht gekregen. De meeste scholen voor primair onderwijs (zeker de grotere scholen) hebben anno 2005 een (gedeeltelijk vrijgestelde) interne begeleider. In veel scholen voor voortgezet onderwijs is de taak van leerlingbegeleider opgegaan in de nieuwe taak van (interne) zorgcoördinator. De interne begeleider en de zorgcoördinator zijn vaak de schoolfunctionarissen die deelnemen aan het schooloverstijgende Zorg- en adviesteam en die over zorgleerlingen contacten met andere instanties onderhouden.

Protocolen en nascholing

Om te bevorderen dat het schoolpersoneel de signalen van kindermishandeling en huiselijk geweld vroegtijdig opvangt, heeft het ministerie van OCW voorbeeldprotocolen laten ontwikkelen speciaal voor het primair en secundair onderwijs: 'Vermoeden van huiselijk geweld, mishandeling, verwaarlozing en seksueel misbruik'. Als basis diende het 'Protocol Vermoeden kindermishandeling', opgesteld in 2003 door samenwerkende

instanties uit onderwijs, jeugdzorg en jeugdgezondheidszorg in Den Haag/Haaglanden. De protocollen omvatten onder meer een stappenplan, observatiepunten en een lijst met leeftijdsspecifieke signalen. De protocollen zijn gepubliceerd op www.minocw.nl/veiligeschool en daar te downloaden. Bij deze protocollen heeft het ministerie een training 'Omgaan met huiselijk geweld op school' laten ontwikkelen. Aan bod komen onder meer het versterken van kennis en vaardigheden rond het signaleren van huiselijk geweld (inclusief kindermishandeling) en de bewustwording van de eigen grondhouding van de cursisten ten aanzien hiervan. Informatie over de nascholing is te vinden op www.onderwijsnhuiselijkgeweld.nl en op www.minocw.nl/veiligeschool.

Geheimhouding op scholen en in multidisciplinaire zorgteams

In de onderwijswetten is omtrent de geheimhouding weinig geregeld. Artikel 53 van de Wet op het primair onderwijs (WPO) bevat voor het openbaar onderwijs de bepaling dat de akte van aanstelling voor personeelsleden die bij de uitoefening van hun functie kennis nemen van persoonlijke gegevens van leerlingen voorschriften omtrent geheimhouding daarvan moet bevatten, voor zover een geheimhoudingsplicht niet uit anderen hoofde is verzekerd. Voor het openbaar onderwijs is dit een vangnetbepaling omdat artikel 2:5 van de Algemene Wet Bestuursrecht (AWB) al een algemene geheimhoudingsverplichting aan ambtenaren oplegt. De aan artikel 53 WPO analoge bepaling voor het bijzonder onderwijs staat in artikel 59 WPO. Een aparte geheimhoudingsverplichting is opgenomen in artikel 14 WPO en die verplichting geldt voor personen die in het kader van de behandeling van een klacht kennis krijgen van gegevens waarvan ze het vertrouwelijk karakter kennen of redelijkerwijze moeten vermoeden. Leraren op klassenniveau en interne begeleiders leerlingenzorg op schoolniveau houden zich ook bezig met verwerking van persoonsgegevens en vallen uit dien hoofde ook onder de werking van de Wet bescherming persoonsgegevens (WBP).

De Wet op het voortgezet onderwijs (WVO) kent geen artikel zoals artikel 53 van de WPO. Wel bevat de CAO voor het voortgezet onderwijs in artikel 12.4 wel die geheimhoudingsplicht. Deze geldt dan voor het openbaar en het bijzonder onderwijs. Vakleraren, leerlingbegeleiders en zorgcoördinatoren houden zich ook bezig met verwerking van persoonsgegevens en vallen uit dien hoofde ook onder de werking van de WBP.

Artikel 272 van het Wetboek van Strafrecht (WvSr) staat in het verlengde hiervan. Het is een strafbepaling, die volgens de daarin opgenomen delictomschrijving alleen toegepast kan worden als het OM kan bewijzen dat voor verdachte een verplichting tot geheimhouding bestaat die hij heeft geschonden. De verplichting tot geheimhouding gaat daar dus aan vooraf.

De Wet op de Jeugdzorg (WJ) dateert van 2005 en daarmee heeft het onderwijs nog weinig ervaring opgedaan. Uit de Memorie van Toelichting bij het artikel 53 lid 3 valt af te leiden dat de ontheffing van de geheimhoudingsplicht, zoals opgenomen is in dat artikel, van toepassing is op iedereen die de geheimhouding doorbreekt in verband met een melding aan een Bureau Jeugdzorg (fungerend als meldpunt kindermishandeling). Dat geldt dus ook voor onderwijspersoneel.

Over de reikwijdte van de WBP bestaat in het onderwijs veel onduidelijkheid, bijvoorbeeld over de vraag of scholen gezondheidsgegevens van leerlingen mogen verwerken. Het College Bescherming Persoonsgegevens is geneigd de wet strikt uit te leggen, wat inhoudt dat op het verbod gezondheidsgegevens te verwerken alleen een uitzondering gemaakt kan worden voor scholen voor speciaal onderwijs en niet voor reguliere scholen. In hoeverre het hiervoor genoemde artikel 53 van de WJ daarop een uitzondering maakt is dus in 2005 nog onduidelijk.

Met de recente publicatie van het NIZW (Sauerwein, 2005) wordt aan de behoefte aan informatie bij scholen tegemoet gekomen. In deze publicatie worden 40 veelgestelde vragen over privacy op scholen en in multidisciplinaire zorgteams beantwoord.